

Mikä tiedossa merkitsee? – kirjasto- ja informaatioalan tutkijoiden tulevaisuuden näkymiä CoLIS-konferenssista

Päivi Helminen

CoLIS (Conference on Conceptions of Library and Information Science) on nimensä mukaisesti informaatiotutkimuksen käsitteisiin ja teoriaan keskittyvä konferenssi. Konferenssin teemoina olivat tänä vuonna Boråsissa kirjasto- ja informaatiotutkimuksen tarkastelu uusista näkökulmista, kirjasto- ja informaatiotutkimus nyky-yhteiskunnassa, alan tutkimuksen suhde uusiin tutkimus- ja ammattialoihin sekä uudet tutkimusmenetelmät. Kiinnostavina teemoina nousivat esille mm. tarve puuttua yhteiskunnallisesti tärkeisiin tietoon liittyviin kysymyksiin, lisätä yhteistyötä ja vuoropuhelua eri ammattiryhmien välillä ja määritellä informaatiolukutaitoa yhä laajemmin kehoon ja vuorovaikutukseen liittyvät viestit kattaen.

Kirjastoammattilaiselle tutkimuksellinen konferenssi tarjosi mahdollisuuden katsoa kirjasto- ja informaatioasioita arkisesta kirjastotyöstä poikkeavista perspektiiveistä. Vaikka teoreettiset keskustelut menivät välillä ohi, sai niistä silti näkökulmia, jotka auttavat katsomaan arkisia käytännön ongelmia uudessa valossa.

Olennaiset kysymykset esiin

Andrew Dillion Texasin yliopistosta toi esiin alalla esitetyn huolen informaatiotutkimuksen identiteettikriisistä ja tutkimuksen relevanttiudesta. Hän kannusti tutkijoita tarttumaan laajempiin ja merkittäviin kysymyksiin.

Esimerkkeinä Dillion toi esille seuraavat kysymykset, jotka voisivat näyttää suuntaa informaatiotutkimukselle teoreettisesti ja käytännöllisesti:

1) Mikä on informaation olennaispiirre, joka liittyy eri pyrkimyksiin (viestintä, elämän ylläpito, oppiminen), joissa informaatiotermejä on käytetty merkityksellisesti.

2) Kuinka siirrymme tiedon ”toimitusmallista” (varastointi, haku, hallinta) malliin, jossa tutkimus ja hahmotamme tapaa, jolla informaatio vah-

vistaa kulttuuria, organisaatiota ja yksilöä.

3) Kuinka voimme positiivisesti vaikuttaa kyberinfrastruktuuriin, kun suurin osa maailmasta tulee mukaan tietoverkkoihin.

Kun edellä mainitut kysymykset eivät ole varsinaisia tutkimuskysymyksiä, Dillion esittää, että esitetyistä kysymyksistä kannattaisi johtaa tutkimuskysymyksiä. Esimerkiksi väitöskirjatutkijoilla voi olla vaarana, että keskitytään metodologisiin kysymyksiin ja tehdään huolellista tutkimusta, mutta unohdetaan pohtia, onko tutkimuskysymys mielekäs ja tärkeä.

Informaatiotutkimuksen asiantuntijoiden tulisi Dillionin mielestä mennä mukaan keskusteluun nyky-yhteiskunnan keskeisistä tietoon liittyvistä kysymyksistä. Kirjasto- ja informaatioalan tutkijoilla ja käytännön kirjastoammattilaisilla näyttää hänen mukaansa olevan samoja ongelmia: miten näkyä ja saada äänensä kuuluviin muiden alojen asiantuntijoiden keskuudessa.

Nopeat ja hitaat teknologian omaksujat löytyvät kirjastoista

Debbie Rabina ja David Walczyk New Yorkista kertoivat lohdullisia tutkimustuloksia informaatio-

tioalan ammattilaisten asenteista uusien innovaatioiden käyttöönottoa kohtaan.

Amerikkalaisille kirjastonhoitajille tehdyn kyselyn tulosten mukaan vanhat kirjastonhoitajat ilmaisivat yhtä suurta valmiutta ottaa käyttöön uusia teknologisia innovaatioita kuin nuoret kirjastonhoitajat. Tämän kyselyn tulos ei antanut tukea sille luulolle, että vanhat työntekijät ovat kehityksen jarruna.

Rabina ja Walczyk havaitsivat, että kirjastoammattilaisten asenteet uusia innovaatioita kohtaan olivat epätasaisesti jakautuneet. Kirjastoissa oli runsaimmin aikaisia omaksujia, jotka mielestään ottivat käyttöön tekniset innovaatiot muita nopeammin. Toisaalta joukossa oli myös myöhäiseen enemmistöön kuuluvia, jotka mielestään olivat muita hitaampia teknisten innovaatioiden käyttöönotossa. Keskivaiheen kulkijoita eli aikaista enemmistöä oli vähemmän.

Innovaatioiden omaksumisen kaksinapaisuus kirjastoissa saattaa tuoda mukanaan haasteita, jotka on hyvä tiedostaa: 1) aikaisten omaksujien joukossa saattaa olla liian paljon eri suuntiin vetäviä mielipidejohtajia, 2) innovaation omaksumisen tahti vitkastuu, koska aikaiseen enemmistöön kuuluvia on vähemmän vaikuttamassa ja ohjaamassa myöhäiseen enemmistöön kuuluvia, 3) uudelleenkeksimistä tapahtuu, jos myöhäinen enemmistö ei saa tarpeeksi opastusta innovaation käyttöönotossa. Viimeksi mainittu ryhmä saattaa käyttää innovaatioita uusilla ja erilaisilla tavoilla, jotka eivät ehkä ole tarkoituksenmukaisia.

Innovaatioasenteet ja innovaatioiden leviäminen kirjastoammattilaisten keskuudessa ovat mielenkiintoisia kysymyksiä, jotka ansaitsisivat enemmän huomioita työyhteisössä ja aiheesta tarvittaisiin lisää tutkimusta.

Ammattiryhmien välille tarvitaan vuoropuhelua

Omassa konsulttifirmassaan työskentelevä Elizabeth Orna kaipasi yhteistyötä informaatiotuotteiden kanssa tekemisissä olevien eri alojen osajien kesken. Ornan mukaan eri alojen ammatti-

laiset eivät tiedä, mitä muiden alojen asiantuntijat osaavat ja miten heidän osaamistaan voisi hyödyntää parempien informaatiotuotteiden kehittämisessä.

Orna keskittyi erityisesti kolmeen osaajaryhmään: kirjasto- ja informaatioalan, tietotekniikan ja informaatio suunnittelun ammattilaiset. Ornan mukaan organisaation johdolla on yleensä ylimitoitettu usko tietotekniikka-ammattilaisten osaamiseen ja tietotekniikka-ammattilaiset voivat siksi saada liikaa sananvaltaa tietotuotteisiin liittyvissä asioissa.

Eri ammattiryhmien ja tutkimusalojen edustajien yhteistyön lisäksi Orna kaipasi yhteistyötä ja vuoropuhelua myös informaatiotutkimuksen tutkijoiden ja käytännön ammattilaisten välillä. Tutkimustulosten mukaan käytännön ammattilaiset eivät juuri lue vertaisarvioituja tieteellisiä lehtiä. Siksi tutkijoiden kannattaisi kirjoittaa myös muissa julkaisuissa ja kohdistaa puhettaan laajemmalle yleisölle. Käytännön ammattilaisia voisi olla enemmän myös mukana tutkimushankkeissa niiden eri vaiheissa.

Kehon ja sosiaalisten suhteiden informaatio

Annemaree Lloyd Australiasta peräänkuulutti informaatiolukutaidon uudelleenmäärittelyä entistä laajemmin. Informaatiolukutaitoon tarvittaisiin mukaan myös informaation hankkiminen koko kehon välityksellä. Lloyd kehotti informaatiotutkijoita siirtymään pois kartesiolaisesta mieli/ruumis-kahtiajaosta kohti kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jossa informaatiolukutaidossa huomioidaan myös sosiaaliset ja ruumiilliset elementit.

Lloydin mukaan informaatiolukutaito ei ole vain taitopohjainen lukutaito vaan laajemmin katalysaattori merkitykselliselle oppimiselle kaikissa yhteyksissä. Lloyd oli päätenyt laajaan määrittelmäänsä tutkittuaan palomiehiä ja sairaankuljettajia heidän työssään.

Lloyd määritteli informaatiolukutaidon seuraavasti:

”...a catalyst for learning and at the same time inextricably enmeshed with learning. Information literate people have a deep awareness, connection and fluency with the information environment. Information literate people are engaged, enabled, enriched and embodied by social, procedural and physical information that constitutes an information environment. Information literacy is constituted through the connections that exist between people, artefacts, texts and bodily experiences, which enable individuals to develop both subjective and intersubjective positions. Information literacy is a way of knowing the many environments that constitute an individual’s being in the world.”

Seminaarissa kysyttiin, eikö informaatiolukutaidon sijaan voisi puhua oppimisesta. Keskustelua herätti jälleen lukutaito (literacy) -termi ja olisiko competency (kyvykkyys) parempi termi. Lloyd kuitenkin piti informaatiolukutaitotermiä tarpeellisena. Myös termiä informationsbemäst-ring (information mastering) tarjottiin vaihtoeh-

doksi. Termit kääntyvät huonosti kieleltä toiselle ja sanojen vivahde-erot kiusaavat helposti ja estävät näkemästä termin määritelyä merkitystä.

Konferenssin henki oli hyvin rakentava ja myönteinen. Aloittelevat tutkijat pääsivät hyvin mukaan keskusteluun ja saivat tukea kokeneilta tutkijoilta. Konferenssin artikkelit ja postereiden abstraktit ilmestyvät Information Research -lehdessä lokakuun 2007 numeron supplementtina. Seuraava CoLIS 7 -konferenssi pidetään Lontoossa vuonna 2010.

Lisätietoja:

CoLIS 6 konferenssin kotisivu: <http://www.hb.se/colis/>

Tietoa kirjoittajasta:

*Päivi Helminen, tietoasiantuntija
Viikin tiedekirjasto, Helsingin Yliopisto
email. paivi.helminen@helsinki.fi*